

Κεφάλαιο 7ο: Η Ευρώπη στους νεότερους χρόνους (15ος – 18ος αι.)

1. Οι ανακαλύψεις

☞ Τέλος Μεσαίωνα: Ευρωπαίοι έμποροι: αναζήτηση πολύτιμων προϊόντων της Ασίας μέσω του δρόμου του μεταξιού. (Μάρκο Πόλο)

☞ 15ος αιώνας:

- Αποκοπή του δρόμου του μεταξιού από τους Οθωμανούς.
- Ευρωπαίοι: αναζήτηση θαλάσσιου δρόμου προς αγορές Ανατολής.

Τα κίνητρα των γεωγραφικών ανακαλύψεων:

1. Οικονομικά κέρδη: συνέχιση του εμπορίου
2. Πολιτικά: φιλοδοξίες ηγεμόνων και ανταγωνισμοί.
3. Θρησκευτικά: η διάδοση του χριστιανισμού.
4. Επιστημονικά: η ροπή του ανθρώπου προς τη γνώση.

Οι προϋποθέσεις των γεωγραφικών ανακαλύψεων :

1. Πυξίδα
2. Αστrolάβος: όργανο προσδιορισμού του γεωγραφικού πλάτους.
3. Πορτολάνος: ναυτικός χάρτης.
4. Καραβέλα: νέος τύπος πλοίου.
5. Αντίληψη για τη σφαιρικότητα της γης.

Τα εξερευνητικά ταξίδια:

☞ Πορτογάλοι: οργάνωσαν αλληπάλληλα εξερευνητικά ταξίδια.

☞ Στόχος: η ανακάλυψη θαλάσσιου δρόμου προς τις Ινδίες.

☞ Τρόπος: πλέοντας γύρω από την Αφρική.

☞ Αποτέλεσμα: 1498: ο Βάσκο ντε Γκάμα φτάνει στο Κάλικουτ των Ινδιών.

Ισπανοί

- ανακάλυψη Αμερικής: Χριστόφορος Κολόμβος:
- Ήταν γενουάτης θαλασσοπόρος.
- Τέθηκε στην υπηρεσία του βασιλιά της Ισπανίας.
- Πίστευε ότι η γη είναι σφαιρική.
- Επιχείρησε να φθάσει στην Ασία, πλέοντας δυτικά.
- Έκανε τέσσερα εξερευνητικά ταξίδια.
- Ανακάλυψε νησιά και ηπειρωτικές περιοχές της κεντρικής Αμερικής.
- Αγνοούσε ότι ανακάλυψε νέα ήπειρο, θεωρούσε ότι είχε φθάσει στις Ινδίες.
- πρώτος περίπλους της γης: 1519-1522: Φερδινάνδος Μαγγελάνος: αποδείχθηκε η σφαιρικότητα της γης.

Πορτογάλοι και Ισπανοί: κατέκτησαν τις περιοχές που ανακάλυψαν.

- τις μετέτρεψαν σε αποικίες.
- τις μοίρασαν με τη Συνθήκη της Τορντεζίλας (1494).

Αποτελέσματα:

1. δημιουργήθηκαν δύο αποικιακές αυτοκρατορίες: α. η πορτογαλική και β. η ισπανική.
2. καταστράφηκαν οι προκολομβιανοί πολιτισμοί. (Ατζέκοι, Ίνκας, Μάγια)

☞ Τέλη 16ου αιώνα. Ολλανδία, Αγγλία, Γαλλία διεκδικούσαν μερίδιο από τις αποικίες.

☞ Αποτέλεσμα: ανταγωνισμοί και συγκρούσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών.

☞ Οι ανακαλύψεις προκάλεσαν ριζικές μεταβολές σε όλο τον κόσμο.

☞ Αποτελέσματα για την Ευρώπη:

1. Το κέντρο της οικονομίας από τη Μεσόγειο, τώρα στον Ατλαντικό και τη Βόρεια Θάλασσα.
2. Νέα λιμάνια (Σεβίλλη, Λισσαβόνα, Αμβέρσα) με οικονομική σπουδαιότητα.

3. Η εισαγωγή χρυσού και αργύρου στην Ευρώπη διέυρυνε τις ανταλλαγές και δημιούργησε νέες οικονομικές δραστηριότητες (εμπορικές, τραπεζικές).
4. Από τις νέες οικονομικές δραστηριότητες επωφελήθηκε η αστική τάξη.
5. Η γνωριμία με νέους πολιτισμούς κλόνισε τις προκαταλήψεις και τις παλιές αξίες.
6. Νέοι επιστημονικοί κλάδοι: γεωγραφία, αστρονομία, ζωολογία, βοτανική, εθνολογία κ.ά.

⊗ Επιπτώσεις ανακαλύψεων για τις νέες χώρες: αρνητικές.

1. Οι Ευρωπαίοι εκμεταλλεύτηκαν τις πλουτοπαραγωγικές πηγές των αποικιών και επέβαλαν την αρχή των άνισων ανταλλαγών.
2. Θεώρησαν τους μη ευρωπαίους υποδεέστερους και εκμεταλλεύσιμους: δουλεία, αποικιοκρατία, υποανάπτυξη, φτώχεια τρίτων χωρών.

2. Αναγέννηση και Ανθρωπισμός

α. Αναγέννηση: 15ος-16ος αιώνας στην Ευρώπη: καλλιτεχνικό και πνευματικό κίνημα.

Κύριο χαρακτηριστικό της Αναγέννησης : η αναβίωση των αξιών της κλασικής αρχαιότητας για τη θεμελίωση ενός καινούργιου κόσμου.

β. Μια νέα εικόνα του κόσμου:

⊗ Διεύρυνση σκέψης και δράσης του ανθρώπου.

⊗ Διαμόρφωση διαφορετικών αντιλήψεων για τον κόσμο.

⊗ Οι νέες αντιλήψεις στηρίζονται:

- στην κριτική σκέψη.
- στην εξέλιξη.
- στις επιστήμες.
- στην ιδέα της προόδου.

⊗ Ο άνθρωπος: επίκεντρο του ενδιαφέροντος των λογίων, των σοφών και των καλλιτεχνών.

⊗ Νέα αντίληψη για: το σώμα, την επίγεια ζωή και την ομορφιά.

⊗ Κοιτίδα της Αναγέννησης η Ιταλία: Φλωρεντία, Ρώμη, Βενετία, Μιλάνο.

γ. Ο Ανθρωπισμός: η στροφή προς τη βαθύτερη γνώση της αρχαιότητας.

Βαθιά μελέτη, μετάφραση, σχολιασμός αρχαίων συγγραφέων.

⊗ Οι ανθρωπιστές:

- Ταξίδευαν σε όλη την Ευρώπη για να διαδώσουν τις ιδέες του ανθρωπισμού.
- Δημιούργησαν την Πολιτεία των Γραμμάτων, ιδρύουν σχολεία, κολλέγια, πανεπιστήμια.
- - Είχαν βαθύ θρησκευτικό αίσθημα.
- - Ασκούσαν κριτική στις μεσαιωνικές αντιλήψεις.
- - Αγωνίζονταν για μια καλύτερη κοινωνία.
- - Έγγραφαν στη λατινική, αλλά υποστήριζαν και τις εθνικές γλώσσες.

δ. Ο οικουμενικός άνθρωπος:

1. Επιδίδεται σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας
2. Σκοπός: πολυδιάστατη προσωπικότητα.
3. Καθορίζει μόνος του το πεπρωμένο του με τη γνώση και τον αγώνα του.
4. Αγωγή του στα εκπαιδευτικά ιδρύματα με κατάλληλες μεθόδους.

ε. Η συμβολή των Ελλήνων λογίων :

- Ενίσχυσαν τις ανθρωπιστικές σπουδές.

- Ενδιαφέρον για έκδοση αρχαίων ελληνικών κειμένων και συλλογή χειρογράφων.

στ. 1450: εφεύρεση τυπογραφίας: Ιωάννης Γουτεμβέργιος.

- Τα τυπωμένα βιβλία: φθηνότερα και λιγότερο ογκώδη.
- Η μόρφωση: προσιτή στους ανθρώπους των πόλεων κυρίως.

⊗ 15ος-16ος αιώνας: Εξέλιξη επιστημών (βλέπε το πινακάκι σχολικού Βιβλίου, σελ. 116).